de candidaatsdiploma's en ook de doctoraalsdiploma's van de Rijks-universiteiten zou laten gelden.

Kon dit nu? Was dit denkbaar? En was de Vrije Universiteit niet veeleer verplicht om te antwoorden, dat natuurlijk geen studeeren alhier geeischt werd, maar dat men niet kon aflaten van den eisch tot eigen onderzoek, en ook voor de promotie van zulke elders studeerenden denzelfden eisch moest blijven stellen, die gold voor haar eigen studenten? Van Kampen kon toen nog geen sprake zijn, omdat daar destijds nog geen candidaats-diploma's werden uitgereikt.

Curatoren hebben dit standpunt dan ook ten slotte in een Reglement vastgelegd, alleen met dit verschil, dat naar aanleiding van de beweging in Zuid-Afrika in 1883 door hen bepaald is, dat onder zekere, met name genoemde omstandigheden, de faculteit *Venia*[1]) van het propaedeutisch kon geven, maar tevens dat voor het doctoraal in de Theologie het voorafgaand afleggen van het candidaats verplichtend zou zijn.

Venia van het propaedeutisch is door de faculteit dan ook herhaaldelijk gegeven. Van het candidaats mocht zij dit niet doen.

Natuurlijk is het een heel andere vraag, of Curatoren later dit besluit niet wijzigen zullen.

Dat dit niet voetstoots kan, zal ieder beseffen, die inziet wat plicht van zelf behoud bij elke concurrentie eischt. We komen hierop terug.

Toch zien we niet in, waarom niet een andere regeling ware te maken, ook al vertrouwen we, dat een finale oplossing van de nog altoos hangende quaestie dit eerlang overtollig zal maken.

Thans moest slechts aangetoond, wat Curatoren tot het aldus vaststellen van het reglement bewoog; waarom onze regeling niet die van Duitschland zijn kon; om wat reden de wijze van behandeling van vreemdelingen altoos een gemakkelijker pleegt te zijn dan die van landgenooten; en uit wat hoofde de Theologische faculteit onder de vigueur van het bestaande reglement, niet anders kon besluiten dan ze deed.

Vertalingen.

Van de redevoering van Dr. A. Kuyper getiteld: *De Evolutie*, is te Leipzig, in de Deichertsche Verlagsbuchhandlung, eene Duitsche vertaling verschenen. Evenzoo bij dezelfde firma eene Duitsche vertaling van de *Verflauwing der Grenzen*. Beide vertalingen zijn van de hand van den heer W. Kolfhaus te Radervornwald, en als vertaling uitnemend geslaagd.

Uit de Pers.

In *De Gereformeerde Kerk*, het orgaan der Gereformeerden in de Ned. Herv. kerk, schrijft Ds. Jac. Eringa van Workum dit:

»Is dan in de Ned. Herv. Kerk *alles* geoorloofd en *alles* mogelijk? Is er dan *niets* aan te doen, zooals de tegenpartij spottend verklaart?" Met deze twee vragen eindigt Ds. Heinecken, consulent van Beilen, een ingezonden stuk in het »Nedl. Dagblad," waarin hij de Beiler kwestie bespreekt. Wat de eerste dezer vragen betreft, daarop zouden wij wel willen antwoorden: ja *alles* is in de Ned. Herv. Kerk geoorloofd in de praktijk, ofschoon in theorie en op grond van Gods Woord en de Belijdenis niet. En op de tweede vraag zouden wij willen antwoorden: Neen, er is *niets* aan te doen, zoolang in de praktijk alles mogelijk blijkt en behalve de Modernen en Evangelischen, ook vele Orthodoxen en misschien ook wel Gereformeerden juist willen, dat het zóó in de Ned Herv. Kerk moet blijven. Hoe zal er iets aan gedaan kunnen worden, zoolang men wil, dat in één kerkverband de verschillende partijen bij elkander moeten blijven? Hoe kan er iets aan gedaan worden, zoolang men wil, dat in Christus' kerk bij bezwaar tegen de Belijdenis een beroep op Gods Woord onmogelijk blijft? Hoe kan er iets aan gedaan worden, zoolang men wil dat het onrecht niet ongedaan, maar bestendigd wordt? Ziet! dan kan men klagen over het onzalige van zulke praktijken als te Beilen, dan kan men zich ergeren aan dien ellendigen partijstrijd dan kan men dat oneerlijke strijden, om de meerderheid in handen te krijgen, bejammeren, maar dan moet men eigenlijk deze dingen aanvaarden zonder murmureering en zonder klacht.

Immers, dat is een natuurlijk gevolg van onzen toestand op kerkelijk gebied, dat vloeit uit het Synodale systeem voort, dat is een vrucht van de episcopaal-collegiale organisatie, welke men met hand en tand vasthoudt ook zelfs in orthodoxe kringen. Er is onrecht geschied in 1816. Hoe men ook oordeele over de tegenwoordige bestuursinrichting en over de bedoeling van Koning Willem I, het kan niet worden ontkend, dat die bestuursinrichting op onwettige wijze met verkrachting van het recht der Kerk is tot stand gekomen. En dat onrecht is in 1852 bestendigd, toen de Kerk nog vaster aan deze onwettig ingevoerde organisatie is geklinkerd. Hoe men ook over het gebeurde in 1852 oordeele, toen werd niet de fout van 1816 weer goed gemaakt, maar bestendigd. En ook sinds dien tijd wordt dit onrecht, dat niet verjaart, bestendigd. Dit wascht al het water der zee niet af. Daar komt nog bij, dat toen de Belijdenis als het ware als een oud, eerwaardig document is ingekerkerd, waarvan men volgens art. 11, Algem. Regl. niet mag afwijken, maar waarvan een massa predikanten en een nog grooter massa leden der Kerk op zeer vele, zoo niet alle, punten moedwillig afwijken. Een tweede onrecht dus gevoegd bij het eerstgenoemde, en ook dit, tot op den huidigen dag toe, bestendigd met medeweten en ook naar het begeeren van zeer vele rechtzinnigen. Dat tweede onrecht zeker mede een gevolg van het eerste, omdat bij gravamina tegen de Belijdenis een beroep op Gods Woord onmogelijk is gemaakt doordat de Kerk in haar meerdere vergaderingen niet meer saam komen kan. En nu klaagt men over dien heilloozen partijstrijd, maar men begeert niet dat het onrecht ongedaan wordt gemaakt, men wil de gevolgen niet van eene zaak, die in den wortel verkeerd is. Men verfoeit de pogingen van Modernen en Evangelischen, maar wil wel straks op zijn beurt deze onderdrukken, als men maar de meerderheid in handen heeft. Om die meerderheid te krijgen en om die te behouden, grijpt men dan desnoods slechte middelen aan, want aan het in de meerderheid zijn is immers alles gelegen; daar hangt het leven van de partij aan. En dat is o, Orthodoxen! die ziende blind zijt voor de gevaren dezer organisatie, mede uw schuld.

Gij vraagt niet naar recht; gij vraagt niet naar herstel van onrecht; gij acht het zoo 't schijnt gering, dat deze organisatie vlak in strijd is met de wet van Christus, waar deze wijzende op de heerschappij voerders over de volken, zegt: »alzoo zal het onder u niet zijn, maar zoo wie onder u groot wil worden, die zij uw dienaar." (Math. 20: 25) Nog onlangs heeft Dr. Kromsigt op deze dingen in »de Geref. Kerk" gewezen. En wat ziet men nu nog bovendien? Dit, dat de Besturen, om dien heilloozen partijstrijd een weinig in bedwang te houden, hun macht moeten uitbreiden. Aan die macht wordt de zelfstandigheid der Gemeenten opgeofferd, ja ook de ambten der Kerkeraadsleden. Zijn al de Class. Vergaderingen een carricatuur van wat ze behoorden te zijn, ook de Kerkeraden worden bedreigd. Heeft het verplicht stellen van de collecte voor noodlijdende kerken en personen dit niet bewezen? Blijkt dit niet uit de »kwartjeskwestie," waarbij feitelijk de Kerkeraad in het aannemen van lidmaten aan banden wordt gelegd en door middel van een geldkwestie in die aanneming belemmerd wordt, ja ook eerlang tucht zal moeten oefenen over onwillige betalers en misschien zal moeten weigeren aan te nemen, die niet tot betalen willen gedwongen worden. Wij zeggen dit niet om personen te kwetsen, maar om op een systeem te wijzen, dat bij consequente doorwerking maakt, dat in onze Kerk alles mogelijk is en dat hiertegen niets kan worden gedaan, zoolang men schier van alle kanten in dezen toestand wenscht te blijven. En nu zegge men niet: »maar in Beilen zijn het de Kerkvoogden, die onwillig zijn," want dat Bestuur en Beheer zoo gescheiden zijn, dat de Kerkvoogden het beroepingswerk ongestoord moedwillig kunnen verhinderen is mede een gevolg van onze abnormale toestanden. Kunnen deze dingen dan niet anders worden? Ja, zoodra men, deze ellende moede, vraagt naar verlossing in den weg van recht en gerechtigheid.

Deze zielskreet teekent.

Hier uit zich een geërgerd gemoed, dat huivert bij het indenken van den ongeestelijken toestand die insloop, en den algemeenen onwil, om met dien toestand te breken.

We verstaan dan ook het lijden van wie 't zóó inziet, en toch er niets aan doen kan.

Wat we alleen niet verstaan is, hoe men, zijn stabtelijke roeping voor God in de teederheid der conscientie overwegend, het bij zulk klagen laat.

Verbeeld u Luther, verbeeld u Calvijn, die na precies dezelfde klacht te hebben geuit, verder geen hand hadden uitgestoken.

[1]) Vrijstelling.

Officieele Berichten.

DEP. CORR. m/d H. OVERHEID.

Aan
de Gereformeerde Kerken.

Overeenkomstig Besluit van de jongste Generale Synode is namens de Kerken het volgende schrijven gericht aan H. M. de Koningin naar aanleiding van Hare Verloving.

Aan
Hare Majesteit
de Koningin der Nederlanden.

Mevrouw!

Deputaten van de Gereformeerde Kerken voor de Correspondentie met de Hooge Overheid in Nederland zijn door Uwer Majesteits proclamatie van Hare Verloving met Zijne Hoogheid, Hertog HENDRIK VAN MECKLENBURG SCHWERIN verrast en op het hoogst verblijd.

Zij bieden UWE MAJESTEIT en zijne Hoogheid, Hertog HENDRIK VAN MECKLENBURG SCHWERIN, bij deze heuglijke gebeurtenis de eerbiedige hulde van de Gereformeerde Kerken aan en bidden den God Uwer en onzer Vaderen, dat zijn welgevallen op Uwe Verloving moge rusten, en Uwe echtverbintenis, onder zijnen onmisbaren zegen, Uw levensgeluk en het welvaren van Kerk en Vaderland in ruime mate bevorderlijk zij.

Deputaten voornoemd:
A. F. de Savornin Lohman.
J. H. Donner.
M. Noordtzij, *Secretaris.*

Kampen, 20 October 1900.

Colporteur Bijbellezer in Drente.

Deputaten voor de Inwendige Zending in Drente hebben besloten een 3en Colporteur-Bijbellezer aan te stellen en wenschen in kennis te komen met iemand, die daartoe lust en geschiktheid bezit. Vereischten zijn: lidmaatschap der Geref. kerken, goede getuigenissen van den betrokken Kerkeraad, en in staat om een voetreisje van eenige uren te maken. Zij, die hiervoor in aanmerking wenschen te komen, worden uitgenoodigd hiervan uiterlijk 5 Nov. e. k. den ondergeteekende schriftelijk kennis te geven, die desgevraagd bereid is nadere inlichting te geven.

Namens Deputaten voornoemd,
H. A. Dijkstra, *Secr.*

Diever, 19 Oct. 1900.

Classis Woerden.

De Classis Woerden, 18 Oct. 1900 vergaderd te Alphen, heeft, onder toezicht der Prov. deputaten, met gunstigen uitslag peremptoir geëxamineerd den heer A. Koffijberg, beroepen predikant te Zevenhoven.

Namens de Classis,
C. S. van der Voet, *Scriba.*

Verslag van de Centrale Pastorale Conferentie.

Na de pauze komt Ds. De Jong van Dalfsen het eerst aan 't woord. Hij zou gaarne met Prof. Wielenga willen instemmen, maar het is hem niet duidelijk, dat in Art. 24 onzer Geloofsbelijdenis gesproken wordt van het geloof als habitus. Ook hij is met Dr. Schot van oordeel, dat hier het actieve geloof op den voorgrond treedt. Voorts wijst hij er op, dat ook den kinderen de belofte geldt, die den volwassenen is toegezegd; hij herinnert aan de woorden van Zondag 27 van den Catechismus, dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder dan aan de volwassenen toegezegd wordt; ook wijst hij op het verband dat er tusschen Art. 24 onzer Geloofsbelijdenis en de leer van onzen Catechismus in zake den kinderdoop bestaat.

Ds. Sap meent, dat Prof. Wielenga uit Art. 24 een wapen wil smeden om geloof en wedergeboorte aan het Woord te binden. Hij gelooft, dat men de wedergeboorte steeds te onderscheiden heeft als wedergeboorte in engeren en in ruimeren zin. Toen de Confessie werd opgesteld, maakte men die onderscheiding niet. Van daar dan ook, dat men zich voor beide opvattingen op dit artikel beroept. Hij voor zich gelooft, dat men hier aan de wedergeboorte in ruimeren zin te denken heeft. In dit artikel wordt gehandeld over de heiligmaking.

De Voorz. legt den nadruk op het *„geureeht zijnde,"* wat met het geloof alleen als actie moeilijk is overeen te brengen.

Prof. Wielenga verblijdt er zich over, dat deze quaestie in broederzin kan besproken worden. Hij heeft ze niet gezocht, maar is er in geloopen. Ds. De Jong kan hij gerust stellen, daar hij beaamt, wat door dien broeder over den kinderdoop in 't midden gebracht werd. Evenwel, uit de onmiddellijke werking bij de kinderen mag men niet besluiten tot de onmiddellijke werking bij de volwassenen. En hoe hebben wij die onmiddellijke werking bij de kinderen ons voor te stellen? Wil dat zeggen, dat ze eene werking is buiten alle organisch verband? O, neen. De zaligmakende werking des Heiligen Geestes is vastgemaakt aan de verbondsbedeeling der genade Gods. Ook meent hij nogmaals te moeten opkomen tegen het gevoelen van Dr. Schot, waardoor wedergeboorte en geloof gescheiden worden. In Zondag 7 en 25 wordt bedoeld het geloof niet als actus, maar als habitus. En dat geloof komt niet onmiddellijk, maar middellijk tot stand. Dr. Schot scheidt te veel, wat volgens de Schrift organisch één is. Hij maakt de werking des H. Geestes te veel los van de bediening des Woords.

Dr. Schot zegt: het kan niet worden volgehouden dat de wedergeboorte tot stand komt door middel van het Woord. De werking des H. Geestes is zoo min aan het Woord als aan het Sacrament gebonden. De plaatsen, die men daarvoor bijbrengt, hebben dan ook, van naderbij beschouwd, geen waarde. Zij doelen gewoonlijk op voortzetting en ontwikkeling des nieuwen levens, niet op de wording of totstandkoming er van. 1 Petr. 1: 23 b.v., waar gesproken wordt van het wederom geboren zijn uit onvergankelijk zaad, kan als bewijsplaats niet gelden, daar wij door het onvergankelijk zaad hier den Logos hebben te verstaan. En als we van de wedergeboorte lezen in Joh. 3, dan kunnen we zien, dat daar van wedergeboorte door de bediening des Woords geen sprake is. De wedergeboorte door de bediening des Woords is dan ook bij de jonggeborene kinderen onmogelijk. En toch, ook deze kinderen moeten in Christus gezet en daarom wederom geboren zijn; anders kunnen ze niet zalig worden. De wedergeboorte in Joh. 3: 6 is de wedergeboorte uit den H. Geest, zonder eenig middel. Wordt er gesproken van „water en Geest," waardoor die wedergeboorte tot stand komt, dan is dat water geen middel, maar, naar vele uitleggers, eene aanduiding van de reinigende werking des Geestes, of, naar het spreker meer juist toeschijnt, eene aanwijzing van den H. Doop als het bad der wedergeboorte. Wij hebben het hier te verstaan, gelijk de apostel het verstaat in Rom. 6, als een door den Doop Christus ingelijfd zijn. In de wedergeboorte is dus niets actiefs; zij is louter eene werking der vrijmachtige genade Gods, waardoor we van dood levend gemaakt worden en als zoodanig nooit anders dan onmiddellijk door den H. Geest. Die wedergeboorte kan geschieden *voor* of *onder* of *na* het Woord, maar ook als zij samenvalt met het Woord, is het toch niet het Woord, dat wederbaart, maar altijd de H. Geest en die uitsluitend en die alleen door zijne onmiddellijke werking.

De Voorz. vraagt aan Dr. Schot: U gelooft dus niet, dat als er iemand in uwe gemeente is die niet in potentieelen zin wederom geboren is, dan voor zoo iemand uw arbeid kan gezegend worden tot wedergeboorte? Of gelooft u ook, dat God de bediening des Woords door de werking des H. Geestes kan gebruiken om doode zondaren tot geloof en bekeering te brengen? Dr. Schot antwoordt: ik geloof, dat de bediening des Woords alleen vruchtbaar kan zijn wanneer de wedergeboorte in bedoelden zin aanwezig is.

De Voorz. kan dit niet rijmen met het Woord en de Confessie. Het is de H. Geest, die het geloof „in onze harten ontsteekt," Art. 22, „door het gehoor des Woords en de werking des Heiligen Geestes," Art 24. De door Dr. Schot aangehaalde en niet juist uitgelegde teksten zijn tegen hem; spreker acht het noodig dit op te merken en, althans met enkele woorden toe te lichten. Met het geloof, dat in Timotheus was, bedoelt P. volgens het verband, 2 Tim. 1: 5 v.v. blijkbaar het geloof in zijn werking, die P. reeds jaren lang had aanschouwd en zich „in gedachtenis bracht." Aan het spreken van Jezus met Nikodemus was, behalve prediking van Jezus zelven en de discipelen, ook reeds voorafgegaan de prediking van Johannes den Dooper, die, volgens Joh. 1: 7, van Jezus als het waarachtige Licht getuigde, *opdat zij allen in Hem geloóven zouden.* En wat 1 Petr. 1: 23 betreft, spreker houdt zich aanbevolen voor een exegetisch persdebat met Dr. Schot over deze stelling: dat *logos* (Woord) aldaar *niet kán* beteekenen het persoonlijk Woord, zooals in Joh. 1: 1. Hij wijst thans alleen op het onafscheidelijk verband tusschen vs. 23 en 25, waar logos met een ander woord wordt verwisseld en dit woord nader aangeduid wordt als „het woord dat onder u verkondigd is."

Prof. Wielenga is er Dr. Schot dankbaar voor, dat hij zoo duidelijk zijn gevoelen heeft gezegd: dat de Heere zich niet van de bediening des Woords bedient om het leven te wekken. Ook hij acht dit in strijd met het Woord en de Confessie.

Zijns erachtens werkt de H. Geest zaligmakend krachtens de bedeeling des Verbonds door de bediening des Woords. Joh. 3 leert ons in de wedergeboorte het bovennatuurlijk en onwederstandelijk werk des H. Geestes kennen.

Het water is hier zijns inziens ook het water des Doops, maar staat niet los van het Woord. Jak. 1: 18 leert ons zeer duidelijk, dat van alle genadewerking het motief ligt in Gods almachtigen wil, en het Woord des Evangelies het middel is, waardoor die werking tot stand komt. Hij waarschuwt voorzichtig te zijn, opdat men den H. Geest niet losmake van de belofte des Vaders.

Nadat Dr. Schot nog had geantwoord, dat Jakobus daar een ander woord gebruikt dan Petrus, was de discussie over dit vraagstuk afgeloopen; het vraagstuk zelf acht men nog niet te zijn opgelost.

Na eenige gedachtenwisseling wordt nu algemeen goedgevonden, Prof. Dr. A. Kuyper uit te noodigen, om zijn bekend gevoelen inzake de inwendige roeping op eene volgende samenkomst uiteen te zetten en te verdedigen. Om het tegenovergesteld gevoelen in te leiden en te verdedigen, zal Prof. Wielenga worden uitgenoodigd.

(*Wordt vervolgd.*)

Buitenland.

Frankrijk. Het congres van godsdienstgeschiedenis op de Parijsche tentoonstelling.

Op de wereldtentoonstelling te Chicago van 1893, werd een „parlement van godsdiensten" gehouden, waardoor de ergernis gewekt werd van allen die de Christelijke religie belijden. Immers daar werden aanhangers van het Boedisme, het Parsisme enz. beschouwd als evenzeer een „godsdienst" te vertegenwoordigen, als de leden van verschillende Christelijke kerken, die daar ook, helaas! aanwezig waren. Door het houden van dit z.g. parlement, werd uitgesproken, dat alle vereering van hoogere wezens, of elk hoog houden van een ideaal, met den naam van „godsdienst" moet bestempeld worden, terwijl de Christelijke religie daarmede op één lijn werd geplaatst. Het spreekt wel van zelf, dat daarop scherpe critiek werd uitgeoefend, waarvan het gevolg was, dat, nadat het „parlement" eenige maanden tot het verleden behoord had, het werd uitgesproken, dat een dergelijke samenkomst wel niet meer zou gehouden worden. Ook waren de Roomsche ambtsdragers, die aan het parlement hadden deelgenomen, door hunne kerkelijke overheid daarover ernstig berispt. Trouwens het feit, dat de kardinaal Gibbons op verzoek van een comité, waarvan een Baptistisch predikant voorzitter was, de samenkomsten van het parlement met gebed opende, moest tegenzin wekken. En daarom verwondert het ons niet, dat men te Parijs geen „parlement der godsdiensten" aandurfde, maar zich bepaalde tot het houden van een „congres van de geschiedenis der godsdiensten." Hoe de *geschiedenis* der godsdiensten een congres kan houden, is ons niet bekend. Zeker heeft men bedoeld, dat de beoefenaars van de geschiedenis der godsdiensten zouden samenkomen in een congres. De wereld heeft nu althans niet de voldoening, dat vertegenwoordigers van onderscheidene Christelijke kerken, met aanhangers van verschillende vormen van afgoderij, saamkomen op voet van gelijkheid. Maar hoewel wij ons hierin verblijden, is toch door het jongste congres, dat den 2den September geopend werd, de grenslijn opnieuw uitgewischt, die de Christelijke religie van de afgoderijen van het heidendom scheidt. Immers reeds wanneer men het Boedhisme een „godsdienst" noemt en het niet plaatst onder de rubriek van de afgoderijen, doet men onrecht aan de geheel eenige waarde van de Christelijke religie.

Er waren ongeveer 150 deelnemers, die uit alle deelen der wereld afkomstig waren, n.l. uit Zwitserland, Italië, Oostenrijk, België, Nederland, Zweden, Armenië, Indië, Canada en de Vereenigde Staten. Opmerkelijk was het, dat *de* man van het vak, de hoogleeraar Max Müller, niet aanwezig was, terwijl de Nederlandsche hoogleeraar C. P. Tiele door ziekte verhinderd was de openingsrede te houden.

Over hetgeen op het congres verhandeld werd, kunnen wij weinig mededeelen, omdat ons daaromtrent zoo goed als niets werd bericht. Alleen weten wij het een en ander omtrent een voordracht van den heer Sabattier, den deken der faculteit van Protestantsche theologie te Parijs, over „de bijbelcritiek en de wetenschap van de geschiedenis der godsdiensten."

De Hervorming schreef over die voordracht het volgende:

„Sabatier herinnerde er aan, dat de eerste periode der bijbelcritiek een dogmatisch karakter droeg, en dat het optreden der nieuwere critiek zich vaak kenmerkte door een volslagen gemis aan historischen zin. Met Baur begon een nieuw tijdperk, toen deze poogde de oudste Christelijke gedenkschriften op te nemen in een algemeene beschrijving der historische ontwikkeling; een methode, die voor het Oude Testament zoo schitterend is toegepast door Reuss, Graf en Kuenen. Wat met den Pentateuch en Daniël geschiedde, moet ook gedaan worden voor de Evangeliën. Daardoor zal het Christendom komen te staan op één lijn met alle andere godsdiensten. In die erkenning ligt de bepaalde beteekenis van het congres. Het deed voor het verleden, wat Chicago deed voor het heden, hoewel noodzakelijk langs anderen weg."

In algemeene trekken is die arbeid reeds door Baur († 1860) verricht. Baur heeft een poging gewaagd om het Christendom in zijn oorsprong uit de geschiedenis te verklaren. Maakte het Christendom een deel der wereldgeschiedenis uit, dan, meende hij, moest dit, naar de onveranderlijke wetten van beweging en ontwikkeling die in de geschiedenis gelden, ook uit den voorafgaanden toestand der menschheid en de toen aanwezige factoren verklaard kunnen worden. Baur vond het eigenlijke grondkarakter van het oorspronkelijk Christendom in het Ebionitisme, waardoor Jezus Christus alleen als godsdienstleeraar wordt beschouwd. Aan den apostel Paulus komt, volgens den Tübinger hoogleeraar, de eer toe, aan het Christendom zijne universalistische strekking gegeven te hebben. Er ontstonden in de eerste Christelijke kerk twee partijen, de Petrinische en de Paulinische, en uit het streven naar verzoening van de beide partijen, wil hij den oorsprong van een goed deel der schriften van den Nieuw-Testamentischen canon verklaren. Deze beginselen heeft Baur toegepast bij zijne critische behandeling van het Evangelie van Johannes en van de synoptische evangeliën.

De Christelijke kerk, die buigt voor het woord Gods, verwerpt echter zonder eenig voorbehoud al de vondsten van eene wetenschap die de Openbaring Gods wil laten doorgaan voor een natuurlijk proces. Immers zij verstaat, dat de zending van den Zoon in gelijkheid des zondigen vleesches, — de overgave van den Eenig geborene tot in den dood des Kruises, en dat voor dezulken die erkennen moeten, dat zij van nature vijanden Gods zijn, — een daad Gods is, die nooit in de gedachten van een mensch is kunnen opklimmen.

Daarom is het duidelijk, wijl de andere woordvoerders op het congres zich op geen ander standpunt konden plaatsen, dat de samenkomsten te Parijs, die nog wel in de Sorbonne gehouden werden, geen winst konden zijn voor de zaak der Christelijke religie. Het belangrijkste wat dit congres bood, was wel een referaat over de Statistiek van de aanhangers der verschillende religiën. Wij ontleenen daaraan het volgende:

Europa telt 390 millioen inwoners, waaronder 7 millioen Mahomedanen, 7 millioen Joden en 2 millioen heidenen. In Amerika telt de Grieksch-orthodoxe kerk geen aanhangers; het zielental van de Roomsche kerk en van de Protestantsche gemeenschappen is ongeveer even groot; de volksstammen die nog niet voor het Christendom gewonnen zijn, tellen ongeveer 2 millioen zielen. Van Afrika is moeilijk een statistiek op te maken. Hetzelfde is het geval met Azië. Toch weet men, dat in Indië op de 300 millioen inwoners 217 aanhangers van het Bhramanisme en van het Hindoïsme zijn; het Mahomedanisme neemt sterk toe en telt aldaar 60 millioen zielen. Buitendien zijn er 7 millioen Boedhisten, 3 millioen Christenen.

Op de 370 millioen inwoners in China zijn 900,000 Roomsch en 100,000(?) Protestantsch. De meeste Chineezen vereeren hunne voorouders, de Keizer voor zich persoonlijk is een aanhanger van de leer van Confusius. Het getal Christenen is in de laatste 13 jaren van 477 tot 555 millioen gestegen, de Joden kwamen van 7 tot 8 millioen, terwijl ook de aanhangers van het Mahomedanisme sterk toenemen.

Gemengd nieuws.

Het vierde Sionistencongres werd van 13—16 Augustus te Londen gehouden. In dit congres komen de Joden samen, die verlangen dat Palestina weder door de Joden bevolkt zal worden. De vorige congressen zijn te Basel gehouden, maar het schijnt dat de leiders vreesden dat het congres weinig bezoekers zou trekken als men daar *bleef* vergaderen; vandaar dat men besloot te Londen saam te komen, ook om de Engelsche Joden voor de zaak te winnen. Al beweren de organen der Sionisten dat de beweging krachtig toeneemt, toch houden wij het er voor, dat haar hoogtepunt bereikt is. Men kan geen herleving van de Joodsche nationaliteit denken, wanneer men de zaak der religie er buiten wil sluiten.

Voor Thomas à Kempis zal weldra een gedenkteeken te Kempen (Rijnland) worden opgericht. Dr. Pohl, director van het Gymnasium te Kempen, dat naar Thomas' naam genoemd is, heeft veel gedaan om het leven en den arbeid van den bekenden mysticus zoo nauwkeurig mogelijk te beschrijven. Deze geleerde is ook van voornemen om *al* de werken van Thomas uit te geven. Tot hiertoe was alleen zijn »Navolging van Christus« algemeen bekend. Immers na den Bijbel is Thomas' »Navolging« het boek dat het meest gedrukt werd, en dat in bijna alle talen is overgezet. Dr Pohl heeft ook een handschrift van Thomas in zijn bezit.

Minder bekend is het dat Thomas à Kempis een verdienstelijk componist was. In 1856 werd te Gent een deel van de composities van Thomas uitgegeven door E. de Coussemaker in den Messager des sciences historiques de Belgique, onder den titel van: »Chants liturgiques de Thomas à Kempis avec facsimilé's et planches de musique.« De muziekmeester Bernards te Kempen heeft zich veel moeite gegeven om de toonstukken van Thomas te leeren kennen. Een »Antiphoon op de kindsheid van Jezus« werd onlangs door een Kempensch koor ten gehoore gebracht.

Dr Pohl beweert ook, dat het zonder eenigen twijfel is, dat Thomas te Kempen geboren werd en wel in den tijd tusschen den 29sten September 1379 en 24 Juli 1380.

Winckel.

Voor Kinderen.

GEVAREN.

V.

Eer we verder gaan, iets dat pas gebeurd is.

Zoo als we zagen, is het hoog stijgen met den luchtbol gevaarlijk, wijl de dunne, ijle lucht voor den mensch doodelijk worden kan, gelijk de beide Franschen ondervonden van wie ik u verhaalde. 't Zelfde ongeveer overkwam twee luchtreizigers, die dezer dagen te Vincennes in Frankrijk met een luchtbol opstegen, die „St.-Louis" heette. Zij verhalen:

„Nadat men over de 18 200 voet gestegen was, begonnen de slapen te kloppen. Ons gelaat werd bleek en de voorwerpen schemerden voor onze oogen. Op 20,150 voet werd de heer Jaques Balsan, de kapitein, onwel en kon niet spreken of zelfs zijn doos met zuurstof krijgen. Ik gaf ze hem, zegt de heer Godard, de vervaardiger van den bol, en anderhalve minuut later was hij weer opgeknapt. „Zouden wij nog hooger gaan?" „Ja."

„Daarop werd Godard op zijn beurt onwel; dezelfde pijn en verlamming. Ik haastte mij, hem met allen spoed te hulp te komen.

20,950 voet. Wij voelen ons beter, dank zij de zuurstofbuisjes, die wij in onzen mond hielden.

21,450 voet. De koude is vreeselijk. Onze baarden zijn met ijs bedekt.

22,400 voet. Wij hebben beiden pijn en kunnen niet meer spreken. Wij zouden wel hooger willen gaan, maar het is te gevaarlijk. Wij zijn nu al bijna hopeloos. „Wij moeten onze uiterste krachten inspannen om een zak ballast uit te werpen en voor onze oogen begint het wederom te schemeren. Wij moeten naar beneden."

De koene reizigers bereikten veilig den grond, maar waren zeer uitgeput. —

De vochten die de maatschappijen voor luchtvaart laten doen en ook het oplaten van vrije bollen, geschiedt alleen om voor de wetenschap iets te onderzoeken. Men wil gaarne meer weten over de dichtheid en de samenstelling der lucht, over de vochtigheid, de luchtstroomingen, de wolken, de geleiding van het geluid, de uitstraling der zon, de electriciteit, 't magnetisme enz. Reeds in 1862 en 1863 zijn door twee Engelschen vele zulke luchttochten gedaan, die voor de wetenschap goede winst gaven. Op hen volgden anderen, waaronder de bekende natuurkundige Flammarion en de meergenoemde Tissandier. Zij legden den grond, waarop nu wordt voortgebouwd. In den laatsten tijd heeft de wetenschap zich nog weder nieuwe dingen voorgesteld om die te bereiken.

Nu drie jaar geleden ondernam de koene Zweedsche luchtschipper Andree, van wien we al meer spraken, een gewaagden tocht. Den 11den Juli 1897 steeg hij op van het Denneneiland, dat dicht bij Spitsbergen in de IJszee ligt. Hij stelde zich voor om boven de noordelijke IJszee en over het land rondom den noordpool te varen, de reis te doen eerst noordelijk dan zuidwaarts en aan de andere zijde weer vast land te bereiken. Daartoe meende hij zes of hoogstens tien of twaalf dagen noodig te hebben. Met hem gingen mee twee moedige mannen, Strindberg en Fränkel geheeten. Alle drie zijn sedert spoorloos verdwenen.

Andree's luchtbol was een groote, die 6000 kub. meter waterstofgas kon bevatten. Zoo kon „De Adelaar" een groot gewicht dragen. In het schuitje bevond zich rijkelijk mondkost voor vier maanden, ook een bootje voor 't geval men in de zee terecht kwam, een slee om over land te kunnen gaan en nog 100 postduiven, die men met tijdingen kon laten uitvliegen. De bedoeling was, niet hooger te gaan dan 250 el boven de zee, zoodat men zeer gemakkelijk kon zien, hoe 't er beneden uitzag. Min of meer hoopte men het gevaarte te kunnen sturen door drie zware sleeptouwen, elk 500 meter lang, wier ondergedeelte bestond uit kokosvezels. Ook had men een inrichting gemaakt, om zoowat te kunnen zeilen en aldus een bepaalde richting te volgen.

Wat is nu van dien bol en die reizigers geworden? Niemand weet het. Men heeft gemeend sporen van hen te hebben gevonden in Siberië of wel in Groenland of elders, maar zekerheid heeft men, helaas, niet gekregen. Veeleer is te vreezen, dat zij nooit meer zullen terugkomen en ellendig den dood hebben gevonden.

We zeiden reeds, dat de luchtbol ook in den oorlog dienst doet. Al een halve eeuw is dit zoo. Een vrij zwevende bol geeft echter natuurlijk in den krijg weinig nut. Zulk een toch kan, daar de lucht hem meeneemt, waarheen zij stroomt, zelden of nooit terugkeeren naar de